

Permanganaattiluvun määrittäminen uima-allasvesistä

Kirsti Nikkola
MetropoliLab Oy

KMnO₄-luku

- KMnO₄-kukua määritetään koska korkea arvo on merkki allasveden orgaanisesta likaisuudesta. Orgaaninen aines tulee allasveteen pääasiassa uimareiden mukana
- KMnO₄-luku on vedessä olevien hapettumiskykyisten aineiden määrän yhteismittari

KMnO₄-luku määrittäminen

Periaate

Tunnettu määrä kaliumpermanganaattia lisätään rikkihapolla happamaksi tehtyyn näytteeseen. Näytettä pidetään 20 min kiehuvaan veteen. Näytteen hapettuvat aineet pelkistävät osan permanganaatista. Pelkistymätön permanganaatin määrä määritetään jodometrisesti

Uima-allasvesiasetus STM 315/2002

KMnO₄-luvun (= permanganaattiluku) laatuvaatimus asetuksessa on ≤ 10 mg/l. Laatuvaatimuksen terveydellisenä perusteena on kloroformin (THM-yhdisteen) syntymisen ehkäisy.

Asetuksen mukaan kloridi-ionit häiritsevät määrittystä. SFS 3036 1981 mukaan menetelmä ei sovi käytettäväksi jos kloridia on yli 300 mg/l.

Kokemuksia Oulusta

- Joissain uima-allasvesissä kloridipitoisuudet kasvoivat loppuvuotta kohti
- Uima-allasvesien johtokyky mitattiin ja sen perusteella tarkastettiin kloridipitoisuus, jonka jälkeen voitiin valita kloridipitoisille näytteille (> 300 mg/l) emäksinen keitto, joka ei ole standardin mukainen permanganaattilukumääritys (kemisti Seija Karjalainen)

Orgaaninen kokonaishiili TOC

- Epäsuora menetelmä: kokonaishiili TC – epäorgaaninen hiili IC = orgaaninen kokonaishiili TOC
- Suora menetelmä: Epäorgaaniset hiiliyhdisteet poistetaan kuplittamalla fosforihapolla happamaksi tehdystä näytteestä. Näyte poltetaan 680-1000 C. Muodostunut hiilidioksidi johdetaan infrapuna-analysaattoriin

Uima-allasveden kloridipitoisuus

- Veteen lisätystä kloorista puolet muuttuu kloridiksi välittömästi ja loput vähitellen
- Hiki ja virtsa sisältävät klorideja
- Kun klooria valmistetaan elektrolyysilaitteella suolasta, päätyy osa suolasta uima-allasveteen ja kloridipitoisuus kasvaa vähitellen
- Pienissä altaissa suodatinten huuhtelutarve on pieni, jolloin kloridipitoisuus kasvaa

Kloridin haitat

- Kloridin lopullinen määrä riippuu siitä kuinka nopeasti vettä uusitaan
- Kloridin vaikutuksesta teräsaltaiden ja lämmönvaihtimien korroosioriski kasvaa
- Jo 100 mg/l vaikuttaa mutta 500 mg/l on jo selvästi korroosioriskiä lisäävä

TOC ja suolan vaikutus

Suola voi aiheuttaa ongelmia TOC mittauksessa: korroosiota detektorin kennossa sekä lyhentää polttoputkien ja katalyytin käyttöikää.

Suosittelaa suolapitoisten näytteiden laimentamista alle 1000 mg/l (kloridipitoisuus n. 600 mg/l).

TOC ja suolan vaikutus

Jari Sandholm, Norlab: Suola kerääntyy katalyytin pinnalle heikentäen sen tehoa pikkuhiljaa. Valtameren (35 g/l) suolapitoisuus jo aiheuttaa ongelmaa mutta Itämeren suolapitoisuudet (n. 10 – 12 g/l) eivät vielä aiheuta katalyyteille ongelmaa.

TOC käytössä uima-allasvesimäärittelyssä

Jari Sandholm, Norlab:

TOC-laitteita on käytetty USA:ssa uima-allasvesianalytiikassa toistakymmentä vuotta.

Torc-laitteessa on ennen IR-detektoria U-putki, jossa on ”halogeeninpoistajaa” detektorin suojaamiseksi.

TOC-määrityksen häiriöt

- Portugalilaisessa artikkelissa isosyanuurihapon on todettu vaikuttavan uima-allasvesien TOC-määritykseen, koska se muuttuu hiilidioksidiksi, vedeksi ja typeksi, mutta ei KMnO₄-luvun määritykseen
- www.pwtag.org.uk (*Pool Water Treatment Advisory Group, UK*)

Uima-altaiden kloorituotteet

- Valvontakohteina olevissa uima-altaissa käytetään stabiloimatonta klooria kuten natrium- tai kalsiumhypokloriittia, joka ei todennäköisesti vaikuta TOC-analyysin tulokseen
- Voidaan käyttää myös stabiloitua klooria, joista monet sisältävät natriumdiklooriisosyanuraatti-dihydraattia tai triklooriisosyanuurihappoa (= symkloseeni)

Uima-altaiden kloorituotteita

- R-kloori (raekloori)
- C-kloori
- Klor starter (Swim&Fun)
- Klooritabletti MF200
- Klor Multicare Tab
- Astral monitehotabletti
- Viikkokloori
- Benamin raekloori

Uima-altaiden kloorituotteet

- Isosyanuraattia sisältäviä kloorituotteita käytetään pääasiassa yksityisissä uima-altaissa tai pienissä kohteissa kuten taloyhtiöissä
- Valvontakohteilta vaaditaan on-line mittausta, jonka isosyanuraattia sisältävät tuotteet sekoittavat, joten niitä ei käytetä

KMnO₄/TOC suhde 1,8 – 2,3

KMnO ₄ -luku mg/l	TOC mg/l	Kloridi mg/l	Sähkönjohtavuus	KMnO ₄ /TOC
9,1	4,33			2,11
12,0	6,37			1,89
13,5	7,04			1,91
9,8	4,44			2,21
7,1	3,85			1,86
13,0	6,55			1,98
8,2	3,53			2,34
8,7	4,00	25		2,18
10,4	5,17	38		2,01
9,5	4,65	29		2,04
10,1	5,26	37		1,93
8,4	4,06	41	359	2,07
7,3	3,47	40	358	2,10
2,3	1,11	106		2,05
3,5	1,76	259	1028	1,98
2,0	0,91	307	1221	2,19
3,5	1,76	259	1028	1,98
2,0	0,91	307	1221	2,19
4,9	2,75	239	1312	1,78
11,4	5,68	352		2,01

KMnO₄/TOC suhde $\geq 2,4$

KMnO ₄ -luku mg/l	TOC mg/l	Kloridi mg/l	Sähkönjohtavuus	KMnO ₄ /TOC
3,4	1,39	356	1450	2,42
3,1	1,22	310	1227	2,53
3,1	1,22	310	1227	2,53
3,4	1,39	356	1450	2,42
4,5	0,69	860	3210	6,56
4,2	1,27	403		3,30
4,8	1,56	551		3,06
5,5	1,70	623		3,21
5,5	1,89	830	2860	2,92
4,6	1,52	550	2250	3,01
7,0	2,65	1065	3460	2,64
4,6	1,65	512	1988	2,80
8,4	1,59	1532	5190	5,29

KMnO₄/TOC suhde poikkeava

Miksi KMnO ₄ /TOC suhde on suuri vaikka kloridin määrä alle 300 mg/l				
KMnO ₄ -luku mg/l	TOC mg/l	Kloridi mg/l	Sähkönjohtavuus	KMnO ₄ /TOC
2,4	0,86	127		2,77
4,8	0,95	298	1258	5,03
15	4,72	33	319	3,18
3,4	0,52	255	1262	6,48
Miksi KMnO ₄ /TOC suhde on pieni vaikka kloridin määrä on yli 300 mg/l				
3,6	2,97	593	2340	1,21
2,6	1,84	340	1466	1,41
3,3	2,57	534	2070	1,28
3,5	2,16	946	3460	1,62
2,1	0,96	611	2330	2,18

Yhteenveto

- Näytteitä tutkittiin 44 kpl (valikoidut näytteet)
- KMnO_4/TOC suhde 1,8 – 2,3 50 %
- KMnO_4/TOC suhde $\geq 2,4$ 30 %
- KMnO_4/TOC suhde poikkeava (suuri) 9 %
- KMnO_4/TOC suhde poikkeava (pieni) 11 %
- Poikkeavat tulokset normaaleissa isojen uimahallien altaissa (pore, terapia, lasten, iso)

Yhteenveto

- $\text{TOC} = 0,4 - 0,55 \times \text{KMnO}_4$ (tämä testi)

Vantaalla testattu

- Vantaalla määritettiin v.1999 permanganaattilukua liuoksista, joiden kloridipitoisuus oli 0, 100, 200, 300 ja 500 mg/l kloridin vaikutuksen toteamiseksi
- Ainoastaan kloridipitoisuudessa 500 mg/l huomattiin n. 0,6 mg/l lisäys KMnO₄-lukuun

Uima-allasvesien sähkönjohtavuuden seuranta

- Sähkönjohtavuus mitattiin kaikista uima-allasvesistä sovitun ajanjakson aikana
- 119 uima-allasvedessä 31 %:ssa sähkönjohtavuus oli yli 1220 $\mu\text{S}/\text{cm}$ -> kloridipitoisuus oli yli 300 mg/l
- 119 uima-allasvedessä 12 %:ssa sähkönjohtavuus oli yli 2300 $\mu\text{S}/\text{cm}$ -> kloridipitoisuus oli yli 600 mg/l

Yhteenveto

- Uima-allasvesien kloridipitoisuudet ovat suurempia kuin on oletettu
- Uimahallien tulisi seurata myös kloridipitoisuutta vuosittain syövyttävyyden vuoksi
- Testissä KMnO_4 -luvut olivat pääasiassa alle 10 mg/l vaikka kloridipitoisuus oli korkea
- Kloridin vaikutus KMnO_4 -lukuun on pieni

Yhteenveto

- 12 % uimavesiä kloridipitoisuus, voi vaikuttaa ajan kuluessa TOC laitteen katalyyttiin
- Kloridin vaikutus katalyyttiin näkyy mm. kontrollien tason heittelynä ja tulos pienenee
- Näytteen laimentaminen?
- Uima-allasvesien TOC määrittämisessä on vielä selvittämättömiä ongelmataiteuttajia

